

fulcitat, eo ad bene agendum & opera prædicantis ligat: ne extra sermonem actio transeat, ne voci vita contradicat.

Et invenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Coram Deo invenit gratiam & disciplinam bonam, qui usu virtutum jugi, promeretur à Domino ut per dies seipso perfectior efficiatur & melior. Sed & coram hominibus gratiam invenit & disciplinam bonam, cujus opera sunt talia, in quibus jure laudatur pater, quæque exemplum vendendi proximis exhibeant.

Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo: & ne innitavis prudentia tua. In omnibus visis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos. Non metuas ob imbecillitatem propriam divinam non posse servare mandata. Nec te rursum autumes hæc tuis implere viribus posse, vel tua naturali scientia nosse, si non per illius legem instruaris: sed potius & in dicendo & in agendo, ejus quære auxilium, & ipse cum tibi sit propitius ut implere valeas donabit.

Ne sis sapiens apud remetiisum. Videtur forte alicui hoc idem esse mandatum quod præmissum erat, & ne innitavis prudentia tua: sed multum distat. Innititur enim suæ prudentiæ, qui ea quæ sibi agenda, vel dicenda videntur, patrum decretis præponit. Sapiens vero est apud semetipsum & is, qui in illis quæ ex patrum magisterio potuit rectè cognoscere, sese præ cæteris quasi doctior extollit. Quæ sit autem vera hominis sapientia, subsequenter ostendit.

Time Dominum, & recede à malo. Quale est in Job: Ecce timor Domini ipsa est sapientia, & recedere à malo intelligentia. Perfecti enim quique ita se debent ab omnibus continere malis, ut divinæ presentiam majestatis cum metu semper recogitent. Et notandum quod supra fiduciam habere in Domino, nunc autem Deum timere admonet. Ibi enim fragilium animos ne desperent, promisso Dei auxilio roborat. Hic fortiores ne de se præsumant, divini timoris memoria coercet.

Sanitas quippe erit in umbilico tuo: & irrigatio ossium tuorum. In ossibus, solida virtutum opera: in umbilico, qui interiori corporis parte medius est, infirma adhuc & imperfecta bonorum actio designatur. Si ergo Deum timueris, & non tuis viribus, sed superna protectione confisus à malis abstinerere studueris, sanitas erit umbilico tuo, & irrigatio ossium tuorum; quia & infirmitas operis per hæc ad statum perfectionis convalescet: & fortia quæque tua acta unde amplius roborantur accipient.

Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum omnium tuarum da pauperibus. Multi multa pauperibus, sed de aliena substantia ac frugibus, quas vi vel fraude raperant, tribuunt. Multi largiuntur de suo, sed largiendo Dominum non honorant: quia favoris humani & non amoris superni inspectoris faciunt. Qui ergo proficuum sibi eleemosynæ fructum fore desiderat, & de suis propriis, & in conditoris honorem, tribuat: ut scilicet homines, qui ejus plasma sunt, quique ad ejus imaginem sunt facti recreentur. Non solum autem de substantia pecuniæ quam pauperi portigimus: sed de cunctæ bonæ operationis quam agimus, de universæ cælestis gloriæ quam percipimus, substantia vel frugibus Dominum honorare jubemur: hoc est, ejus in omnibus, & non nostram, querere laudem. Sed & ille Dominum de sua substantia suarumque frugum primitiis honorat, qui omne quicquid boni operatur, non hoc suis viribus ac meritis, sed supernæ gratiæ tribuit, memor illius verbi: Quia sine me nihil potestis facere.

Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia redundabunt. Ait in Evangelio Dominus: Theaurizate autem vobis thesauros in cælo. Si ergo thesauros in cælo possunt habere justis, quia veras sibi divitias inveniunt: possunt utique & horrea & torcularia: quia non esuriunt, neque sitient amplius. Et implebuntur horrea tua saturitate: quia satiabor, inquit, cum manifestabitur gloria tua. Redundabunt torcularia vino, quia interna suavitas æternorum, corda cunctorum fidelium in laude sui conditoris accendit. Hinc etenim dicit: Ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. Sed & in præsentem nonnunquam doctores, qui panem verbi, qui poculum gratiæ spiritualis indigent ministrat, majora ministrandi dona Dominus pro mercede condonat. Qui terrena subsidia largitur inopibus, ditior dando cælesti remuneratione redditur.

Disciplinam Domini, filii mi, ne abicias: nec deficias cum

ab eo corripis. Sunt qui in prosperis Domino servant, & in adversis recedunt. Unde sapientia quem in prosperis bene vivere docuit, etiam in correptione ne deficiat hortatur: ne accedente infirmitate, vel paupertate, vel persecutione, humanam pietatem, quam servare in tranquillitate videbatur amittat.

Quem enim diligit Dominus, corripit: & quasi pater in filio complacet sibi. Tanto ergo minus de flagello quo castigamur murmurare debemus, quanto certius in eo paternæ dilectionis pignus tenemus. Unde & ipse dicit: Ego quos amo, arguo & castigo. Notandum autem quod pro hoc verbo Septuaginta interpretes dixere, Flagellat autem omnem filium quem recipit: quod mirandum cur Apostolus ad Hebræos Hebraicè scribens, magis sequi voluerit.

Beatus homo qui invenit sapientiam: & qui assuit prudentiam. Quia positos sub disciplina & correptione consolabatur, addit quod cæperat: insinuans quia beatitudo est vera hominis, non adversis carere in præsentia, sed æternæ sapientiæ perceptione latari: quod est in hac vita Domini voluntatem cognoscere, & in futuro ejus visione perficere. Et bene cum diceret: Beatus homo qui invenit sapientiam, mox addidit: Et qui assuit prudentiam. Sunt enim qui inveniunt sapientiam, doctrinam veritatis aure percipiunt: sed affluere prudentiam negligunt, nolendo cordis sui sinum ad percipiendam ejus amplitudinem laxare.

Melior est acquisitio ejus negotiatione argenti & auri. Non metuat de correptione inopie quisquis opes acquisivit sapientiæ, quia thesauris terrestribus incomparabiliter munus cælestis præcellit.

Primi & purissimi fructus ejus. Si juxta Ecclesiasticum, radix sapientiæ est timere Deum: fructus sapientiæ qui sunt, nisi videre Deum? Et hi sunt primi ac purissimi, sive quia Deus qui videtur ab initio est, & nihil inquinatum in ejus visione incurrit: sive quia primo ad hanc contemplandam homo creatus est. Unde & adolescentior filius ubi ad patrem penitens rediit, primam solam recepisse memoratur: sive quia primum & rude aurum solet esse purissimum. Et in prima sola nostra verè est beatitudo credenda: quæ nobis in resurrectione perfectius à Domino promittitur esse reddenda.

Pretiosior est cunctis opibus: & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Non modo terrenis, verum & cælestibus divitiis, imò & ipsis angelorum conspectibus hujus sapientiæ claritas antefertur. Unde & Propheta: Quid enim mihi restat in cælo, & à te quid volui super terram? & cætera usque ad finem psalmi.

Longitudo dierum in dextera ejus: & in sinistra illius divitiæ & gloria. Visione suæ divinitatis electos in perpetua luce condonat: & eisdem in præsentem vitam incarnationis suæ sacramentis & charismatibus illustrat ac roborat. Dat eis qui ob se comparandam sua omnia vendunt, centuplum in hoc tempore: & in sæculo venturo vitam æternam. Sequitur in hoc loco juxta antiquam translationem, quod nostri codices non habent. Ab ore ejus proficitur justitia: legem autem & misericordiam in lingua portat. Quod ideo adnotandum credidi, quia hi versiculi in opusculis patrum sæpe positi inveniuntur.

Via ejus via pulchra, & omnes semite illius pacificæ. Actiones ejus & doctrinæ quæ in Evangelii continentur pulchrae sunt: quia divinæ, ac puri hominis modum longè transgressæ, & omnia iusta ejus ad pacem ducunt æternam. Omnia quæ in carne gessit, ad reconciliandos deo mortales, ad pacificandum cum angelis genus humanum, ad demonstranda suis servandæ adinvicem, pacis & dilectionis exempla pertinent.

Lignum vite est his qui apprehenderint eam: & qui tenuerint eam, beatus. Sicut in medio paradisi lignum vite Moyse esse testatur, ita per sapientiam Dei, videlicet Christum vivificatur Ecclesia: cujus & nunc sacramentis carnis ac sanguinis pignus vite accipit, & futuro præsentis beatificatur aspectu.

Dominus sapientia fundavit terram: & stabilivit celos prudentia. Deus Pater per Filium omnia condidit. Typicè autem fundavit terram sapientia: cum per ipsum sanctam Ecclesiam in fidei soliditate locavit. Stabilivit celos prudentia, cum per eundem sublimia prædicatorum corda illustravit.

Sapientia illius eruperunt abyssi. Quando in diebus Noë rupti

rupti vult omnes fontes abyssi magnæ, vel cum quotidiano progressa fontes & flumina de abyssis, per terræ venas emanant, bulliunt, procedunt. Aliter sapientia erumpunt abyssi, cum largiente Christi gratia, profunda sacramentorum cælestium fidelibus innotescunt.

Et nubes rore concrevunt. Patet juxta literam. Sed allegoricè nubes sunt Ecclesiæ magistri, sublimes per contemplationem & vitam, rigantes cor auditorum quasi subiectam sibi terram per doctrinam. Quæ rore concrevunt: quia subtilissima dictione virtutes suas quibus proficiant, quibus alta petant, quæque minoribus in exemplum monstrant, examinant.

Fili mi ne effluant hæc ab oculis tuis. Ne disciplina temporali fatigatus, sapientiæ quæ tanta est gratiam perdas, præcave.

Custodi legem atque consilium meum. Lex sapientiæ est quæ dicit: Si vis ad vitam ingredi, non occides, non mæchaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices &c. Consilium sapientiæ est cum protinus addidit: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes &c.

Et erit vita anima tua. Anima tua habet vitam cum Deo, si ejus decreta custodieris: quamlibet caro disciplina correptionis, aut etiam mortis, premat.

Et gratia faucibus tuis. Quam dulcia, inquit, faucibus meis loquia tua! Habet ergo sensus animi fauces suas, quibus verba quæ audit djudicat, quibus res & gesta singulorum cernit discernendo examinet: & hæc amplectendo recipiat, illa reprobando contemnat. Quibus nimirum faucibus cum legem atque consilium Domini custodimus, gratia multiplicatur: quia quanto soletius quisque divinis obtemperat jussis, tanto dulcius ejus amorem concipit. Quam nostris faucibus inesse gratiam desiderabat psalmista cum ait: Gustate & videte quoniam suavis est Dominus.

Tunc ambulabis fiducialiter in via tua: Fiducialiter in via nostra incedimus, cum Dei gratia confisi, profectum in bona nostra conversatione suscipimus. Si ergo ejus imperiis humiliter subdimur: & gustum superni amoris suavius faucibus mentis attingemus, & operationis bonæ augmentum semper obtinebimus. Sed & in tentationibus ne deficiamus, ipso juvante defendimur. Hoc est enim quod sequitur.

Et pes tuus non impinget. Quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum.

Si dormieris, non timebis: quiesces, & suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentina terrore, & irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris. Patet juxta literam: quia securus, & dormit, & vigilat, & quiescit & ambulat, qui se innocenter ante Deum & iuste vivere meminit. Sed & iustus cum in morte dormierit, non solum potentias malignorum spirituum non metuit, sed in pace quiescit, ac securus diem resurrectionis expectat, quia Deum ubique protectorem habet & custodem. Quale est in psalmo: Nam & si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Noli prohibere benefacere eum qui potest: si vales & ipse benefac. Quia supra diligenter legem Domini & consilium observare monuit, & æternam requiem observantibus promissit: nunc multipliciter quæ sint observanda replicat. Primoque ad id quod intermisit rediens, misericordiam proximo exhibendam, & iuste cum illo docet esse vivendum. Deinde & ab inimico cavendum esse præmonet. Noli ergo, inquit, prohibere benefacere eum qui potest: quod si vales, & ipse benefac: ne audias à Domino cum Pharisæis: Ipsi non introiit, & eos qui introibant prohibuistis.

Ne dicas amico tuo, vade & revertere, & cras dabo tibi, cum statim possis dare. Non solum de eo qui eleemosynam pecuniæ petit hoc mandatum datur, ut benevoli ad largiendum, & prompti existamus: sed & per omnia Christi mandata qui ait: vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis: statim facere, & non in crastinum differre jubemur.

Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra: cum ipse tibi nihil mali fecerit. Non vetat contendere adversus eum qui mala facit ut corrigatur: quia hoc nimirum frustra non fit, quod certa necessitas cogit ut fiat: imò etiam qui ait: Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum: vult ut errantem quantum vales ad viam veritatis revocare contendas.

Tem. V.

Ne amuleris hominem injustum, nec imiteris vias ejus. Quia abominatio Domini est omnis illusor. Omnis illusor, inquit, quia illusor est, qui vel verba Dei quæ novit implere contemnit, vel eadem perversè intelligendo ac docendo corrumpit. Est illusor & ille qui promissa ejus quasi parva despicit, & iram distractionis ejus quasi tolerabilem spernit. Necnon & ille qui proximorum simplicitati, vel paupertati improbus insultat. Ideoque omnem hujusmodi illusorem, merito divina abominatur justitia. Bene autem subditur:

Et cum simplicibus sermocinatio ejus. Quia sæpe superbi dum simplicibus illudunt, prudentiores se illis quos irridendū judicant. Sed horum prudentia juxta quod Jacobus ait: terrena est, animalis, diabolica. Sermocinatio autem Domini cum simplicibus est, quia illos cælestis sapientiæ secretis illustrat, quos terreni fastus ac duplicitatis nihil habere considerat. Hinc etenim dicit: abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & revelasti ea parvulis.

Egestas à Domino in domo impii. Juxta exemplum purpurati divitis, qui & in hac vita spiritualibus egebat bonis, & in futura ad tantam pervenit inopiam, ut de digito Lazari quondam pauperis unam aquæ guttam requireret.

Habitacula autem iustorum benedictur. Juxta hoc quod Apostolus fidelibus de Domino loquens: Qui benedixit nos, inquit, omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo; qui & in remuneratione ab ipso sunt audituri: Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Sed & juxta literam sæpe contingit eos, qui aliena diripiunt, ad ultimum inopia consumi. At illos qui sua largiuntur, etiam bonis abundare terrenis.

Ipsè deludet illos, & mansuetus dabit gratiam. Hos versiculos Apostoli Jacobus & Petrus, juxta antiquam translationem posuere dicentes: Quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exultatio ignominia. Et Dominus ait: Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Caput IV.

AUDITE filii disciplinam patris, & attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis: legem meam ne derelinquatis. Hic exhortaturus ad philosophiam, qualiter ipsa sapientia sit à patre edoctus, explicat.

Nam & ego filius sui patris mei, tenellus & unigenitus coram matre mea: Nihil magis ad spem percipiendæ sapientiæ mentes erigit, quam cum eos quos in sapientia jam clarescere miramur, aliquando parvulos & indoctos fuisse meminimus.

Et docebat me, atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum. Custodi præcepta mea, & vires. Posside sapientiam, posside prudentiam. Ne obliviscaris, neque declines à verbis oris mei. Ne dimittas eam, & custodiet te: dilige eam, & conservabit te. Principium sapientiæ, posside sapientiam. Hujusmodi monita Salomoni à David patre data, qui verba dierum relegit, invenit. Quare autem se Salomon unigenitum coram matre nominat, quem fratrem uterinum præcessisse scriptura testatur, nisi quia ille mox natus sine nomine, quasi nunquam esset, vita decessit?

Et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe illam, & exaltabis te, & glorificaberis ab ea, cum fueris eam amplexatus. In omnibus quæ possides bonis, sapienter te agere memento. Vel in omni possessione tua acquire prudentiam, omnia quæ possides terrena, contemne: dummodo sapientiam percipias: quod ipse fecit Salomon, dum data sibi optione, amorem sapientiæ cunctis præposuit rebus. In Evangelio, qui preciosam margaritam quaesivit, hanc inventam omnibus quæ habuit vendidit, emit.

Dabit capiti tuo augmenta gratiarum: & corona inclinata proteget te. Patet de Salomone, quia dum pro sapientia cuncta despiceret, ea percepta majore gloriæ sublimitate refulsit. Sed & nostro capiti, id est, principali mentis, si sapientiam amplectimur, amplior gratia spiritus augetur, & corona supernæ vite in futuro donabitur. De qua Paulus: In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quem reddet mihi Dominus in illa die. Expositis sanè his quæ à Patre verba preceperat, redit ad docendum auditorem suum sapientiam quam cepit.

L 1

Audi fili mi, & suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientia monstrabo tibi. Id est, ut vite aeternae dona percipias.

Et ducam te per semitas aequitatis: quas cum ingressus fueris, non ardebuntur gressus tui. Semitae id est, actiones aequitatis, dum inchoantur, arctae videntur & angustae: dum vero profectum capiunt, jam ex consuetudine speciosae videntur & late, psalmista testante, quod cum incipiens Domino dixisset: Propter verba laborum tuorum ego custodivi vias duras; postmodum jam proficiens canebat: Viam mandatorum tuorum cucurri, dum dilatares cor meum. Et si ergo semitae aequitatis cum ingredi coeperis, arctae tibi videntur, tamen eas cum ingressus fueris, non ardebuntur gressus mentis tuae: sed juxta quod Dominus ait: Jugum suave, & onus leve reperies. Etenim reprobi in hac vita, latum intrant iter; at in die novissimo ligatis manibus & pedibus mittentur tenebras. Pedes vero electorum dirigentur in viam pacis.

Et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam, ne dimittas eam. Custodi illam: quia illa est vita tua. Ne delesteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, nec transeas per illam: declina, & desere eam. Non enim dormiunt nisi cum malefecerint, & non rapiuntur somnus ab eis, nisi supplantaverint. Quo alacrius ad implenda Dei mandata cucurris: eo minus adversa quae te impediunt timebis. Nam quicumque in prava actione defudant offendiculum in medio cursu reperiunt, quia exemplo dum non praevident rapiuntur ad penam.

Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. In actione scelerum, iniqui quasi epulis delectantur appositis. Vel certe vinum damnatorum bibunt, & esurientibus spicas tollere gaudent, ut esse moris impiorum scriptura sacra testatur.

Iustorum autem semita quasi lux splendens: procedit & crescit usque ad perfectam diem. Iustorum opera in luce scientiae peraguntur, & aeternam ducunt ad vitam: quae est perfecta dies.

Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi currant. Dicit de his Joannes Apostolus, qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est: qui autem odit fratrem suum, in tenebris est & in tenebris ambulat, & nescit quid eat: quia tenebrae obcaecaverunt oculos ejus. Cui contra superius dicitur sapienti: quia currens non habebis offendiculum, id est, scandalum.

Fili mi, audivisti sermones meos, & ad eloquia mea inclina aures tuas. Ne recedant ab oculis tuis: custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt inventientibus ea, & universae carni sanitas. Omni custodia serva cor tuum: quia ex ipso vita procedit. Sunt qui recte vivere videntur hominibus: sed quia recta intentione non faciunt, a Deo qui cor respicit pravum, vita eorum reprobat, quae credebatur bona. Omni ergo diligentia cordis munditiam serva: quia ad ejus examen modus aestimabitur vite.

Remove a te os pravum, & detrahentia labia sint procul a te. Duobus modis sentiendum, ut & os tuum ne pravum loquatur aliquid, & tua labia ne detractionibus affluant custodias, & alios quoque quos huic vitio subditos nosti, ne te corrumpant fugias.

Oculi tui recta videant, & palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Iter justitiae quod ingredi debeas, diligenter edisce, & in cunctis quae agere disponis, sollicitus ad quem sint finem ventura praevide. Hoc est enim palpebras recta videntium oculorum, tuos praecedere gressus: bonum opus quod acturus es sedula cogitatione praevinire: & quia secundum Deum fit meditando praevidere. Item palpebrae gressus praecedunt, cum operationem nostram consilia recta praeveniunt. Qui enim negligit considerando praevidere quod facit, gressus tendit, oculos claudit, pergendo iter conficit: sed praevidendo sibi metipsum non antecedit, atque idcirco citius corrumpit, quia quod pedem operis ponere debeat, per palpebram consilii non praevidet.

Dirige semitas pedibus tuis. Ne videlicet erres in actibus aut fide.

Et omnes viae tuae stabilientur. Ne levitate mentis a bono movearis proposito. Hinc & Apostolus: Stabiles estote & immobiles, abundantes in opere Domini semper.

Ne declines ad dexteram neque ad sinistram. Dextera via, bona, sinistra accipitur reproba. Non ergo dexteram

viam ambulare, sed ad dexteram declinare prohibemur. Declinat enim ad sinistram, qui injustus est. Declinat ad dexteram, qui sibi vult arrogare quod justus est. Declinat ad dexteram, qui de suis viribus praesumat. Declinat ad sinistram, qui pro sua fragilitate desperat se posse salvari. Declinat ad sinistram, qui stultitiae famulatur. Declinat ad dexteram, qui vult plus sapere quam oportet sapere: quod & de ceteris virtutibus ac vitiis, eodem modo intelligitur.

Averte pedem tuum a malo. Hoc est, ne vel huic vel illuc a recto devies: quia virtutes discretionem quaerunt, & nimietas omnis in vitio est.

Vias enim quae a dextris sunt novit Dominus. Id est elegit, & placent illi; ideo displicentibus & reprobis dicitur est: Non novi vos, quod est dicere, non vos elegi, non mihi placetis.

Perversae vero sunt, quae a sinistris sunt. Ipse enim reus facit gressus tuos: iinera autem tua in pace producet. Si averteris a malo pedem tuum, si bona quae docui Domino juvante facere studueris, adit ipse propitius conatibus tuis, ut & nunc recte ingredi, & tunc ad pacem valeas pervenire sempiternam.

Caput V.

FILI mi, attende sapientiam meam, & prudentiam meam inclina aures tuas. Hactenus generaliter castigaverat auditorem. Hic sub specie meretricis, ab haereticorum nequitia prohibet.

Ut custodias cogitationes, & disciplinam labia tua conservent. Cogitationes quibus recte credas, labia quibus ipsam fidem per simplicia verba, & consueta atque Ecclesiastica profitearis. Sed & juxta literam qui adheret meretrici, etiam labia vel osculando, vel turpia fando commaculat.

Ne intenteris fallaciae mulieris. Favus enim distillans labia meretricis: Recte sapientia hujus mundi, atque concupiscentia ejus, fallax mulier dicitur, quae per nitorem gloriae temporalis, & peccati dulcedinem, animas reprobatorum dum demulcet, a Deo meretriciari facit, & de vana spe praesentis saeculi deceptos fallit. Aliter: Cum in ore haereticorum dulcedo eloquentiae, non ad sufficientiam solummodo, verum etiam ad superfluitatem resonat, ob id fallitas, quia apte proferri cernitur, veritas a stultis existimatur.

Et nitidius oleo guttur ejus. Oleo Spiritus sancti, fides Catholica consecratur: quo nitidius suum guttur ostentant, qui suos sensus, patrum fidei anteponunt. Patet de meretricis, quia & sermonis suavitate, & formositate corporis, ad capiendos miseros quaerit.

Novissima autem illius amara quasi absinthium, & lingua acuta quasi gladius biceps. Potio absinthii intus amarefcit in visceribus, gladio foris membra feriuntur. Ut igitur ostendat iniquos in novissima ultione & interius impleri, & extrinsecus poenis circumdari perpetuis, & amaritudine illos absinthii torquendos, & gladio asseverat esse truncandos. Quare autem idem gladius biceps sit dictus, Dominus aperit cum ait: Sed eum time, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.

Pedes ejus descendunt in mortem & ad inferos gressus ejus penetrant. Per semitam vitam non ambulat: vagi sunt gressus ejus, & investigabiles. Vagi sunt sensus haereticis deceptionis: quia alii Christum Deum, alii hominem esse negant: alii carnem accepisse, alii animam contradicunt: alii eum de virgine natum: alii Spiritum sanctum, alii patrem Deum esse, alii poenitentibus veniam dandam esse confiteri prohibent. Et in tam innumera haec pestis se findit itinera, ut poenitus quot sint investigari nequeant. At Catholica veritas vaga & investigabilis non est: quia una eademque cunctis est agnita totum per orbem fidelibus.

Nunc ergo fili mi audi me, & ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus ejus. Et Apostolus ait: Fugite fornicationem: quia nimirum primum hujus vitii remedium est longe ab eis fieri: quorum praesentia vel alluciat, vel cooperetur ad vitium. Sed & ab haereticorum auditu prostris segregari, infirmis auditoribus prodest.

Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli. Ne honorem quo ad imaginem Dei creatus es, immundorum spirituum voluntatibus subdas: neque accepta vivendi spatia ad libitum adversarii immitis expendas. Cuicumque enim se-

leri quisque subicitur, in hoc profecto dominatu malignorum spirituum mancipatur.

Ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena. Ne demoniorum facta adjuves: si vel ingenium animi, vel corporis tui vires, ad patranda facinora tradas, domumque alienam, id est, numerum perditorum, te adjecto multiplices. Et pulchre dicit: labores tui sint in domo aliena: quia sunt qui juxta Prophetam, ut inique agant, laborant: & haeretici quantum laborem contra Ecclesiam subierint, utinam lateret.

Et gemas in novissimis, quando consumpseris carnes & corpus tuum, & dicas: Praeponendum a superiori, ne forte: & est sensus: Ideo te castum custodi, ne forte in panis gemere cogaris, quando non solum carnales illecebrae transeunt: sed & ipso corpore relicto, anima quae per corpus gessit cuncta reddere compellitur. Verum & in hac vita sapius contigit, ut qui in adolescentia luxuriose vivendo habita disperseant, tempore senectutis inopia deficiant, & refrigerante calore carnis, ac flore juventutis marcescente, rebus suis quas lascive venderant, alios uti conspiciant: gementisque fera poenitentia dicant quae sequuntur:

Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquievis cor meum. Nec audivi vocem docentium me, & magister non inclinavi aures meas. Disciplinam dicit Ecclesiasticae fidei, increpationes autem quibus haeretici cur ab Ecclesia recesserint oburgantur. Patet de fornicariis.

Penae sui in omni malo, in medio Ecclesiae & synagoga. Ecclesia & synagoga Graeca nomina sunt, & unam eandemque rem Latine significant, id est, conventum plurimorum adinvocatio. Si autem subtilius distinguantur, Ecclesia convocatio, & synagoga congregatio interpretatur. Et vetus quidem Dei populus utroque nomine vocabatur: Nunc autem gratia distinctionis, ille synagoga, noster Ecclesia dicitur, merito scilicet fidei & scientiae majoris: quia & irrationalis creatura potest congregari. Denique dixit Deus: Congregentur aquae in congregationem unam. Rationalis autem solum & sensibilis potest convocari. Verum aliquando haec nomina & malorum conventus significant: unde & illud: Exarsit ignis in synagoga eorum. Et: Odivi Ecclesiam malignantium. Quod ergo sero poenitens ait: contempserit sapientiam penae sui in omni malo, in medio Ecclesiae & synagoga: videtur misero magnitudinem suae damnationis perpendenti, quia nihil penae fuerit sceleris, quo non ipse sit irretitus, qui tanta meruit tormenta subire, & hoc ad cum multum accesserit miseriae, quod non extremum ipse peccantium, sed medius magis & quasi autor extiterit: vel certe in mediis sanctorum conventibus corpore positus, alienam ab eis vitam ducere non timeat. Et de haereticis specialiter sentiendum: qui nec veterum patrum, nec novorum dictis & exemplis potuerint ab errore revocari.

Bibe aquam de cisterna tua, & fluentia putei tui. Desiderio utere propriae mulieris, & ejus ministeriis fovere devotis.

Deriventur fontes tui foras: & in plateis aquas tuas divide. Filium tuum ac filiam nuptui trade: & hoc manifeste facito pluribus consciis.

Habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Solus in tua potestate retine qualibus matrimoniis liberos tuos socies: nec sint fornicarii vel meretricis, tuae sobolis participes.

Sit vena tua benedicta, & latere cum muliere adolescentiae tuae. Tanta te temperantia cum muliere quam adolescens accepisti, etiam cum senuerit serva: ut merito fidelis castimoniae benedictionem consequaris in prole.

Cerva charissima & gratissimus hinnulus. Illa sit tibi semper charissima conjux quae sicut cerva serpentes, ita persequatur scorta & suis effugiat ab aedibus: sit natus ex ea filius & ipse castitatis amator gratissimus.

Ubera ejus inebrient te omni tempore: in amore illius delectare jugiter. Non uxorio operi semper insisteret docet: sed monet, ne vel prima vivente aliam ducas, vel meretrici unquam socieris. Aliter: Quod ait, Bibe aquam de cisterna tua, & fluentia putei tui: Docet ab haereticis cavendum, & custodiae scripturarum ac lectioni attendendum, scientiam, inquit, quam praedicas aliis ipse serva, & tui irrigationem sermonis infunde. Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide. Cum ipse servaveris: tunc & aliis praedica, & in magna auditorum amplitudine, Tom. V.

divina eloquia juxta uniuscujusque qualitatem dispensa. Habeto eas solus. Aquas & in plateis dividimus, & tamen soli possidemus: quando exterius late praedicationem fundimus, & tamen per eam laudes humanas consequi minimè ambimus. Nec sint alieni participes tui. Immundi spiritus participes sunt doctores: si ejus mentem vel fastu elationis dum praedicat, vel haeresi, vel quolibet vitio corrumpunt. Solus autem aquas possidet, cum membris Ecclesiae fideliter connexus, ab extraneorum se consortio liberum servat. Sit vena tua benedicta, & latere cum muliere adolescentiae tuae. Sit doctrina tua & quaecumque nascuntur ex ea in benedictione Ecclesiae, & latere cum ea cui ab adolescentia, id est, a primo credendi tempore conjunctus es. Cerva charissima & gratissimus hinnulus: ubera ejus inebrient te omni tempore: in amore illius delectare jugiter. Cerva charissima sive gratissima, ut quidam codices habent, sancta est Ecclesia, quae serpentinam solet odio habere & conterere doctrinam. Gratissimus hinnulus, populus est ejus virtutum varietate delectabilis, & eadem castae fidei semper emulatione succensus. Cujus uberibus inebriamur, cum utriusque testamenti paginis contra haereticorum fraudes instrumur: cujus pace & amore jugiter delectari, magna est exercendarum occasio virtutum.

Quare se aueris fili mi ab aliena: & foveris sinu alterius. Et de meretricis & de haereticis sentiendum.

Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus illius considerat. Non putent se adulteri tenebris noctis ac parietum obtegi: non haeretici sua molimina posse caeli: quia tenebrae non obscurabuntur a Domino, & nox sicut dies illuminabitur.

Iniquitates suae capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur. Distat inter peccatorem & impium: quod peccator appellatur omnis qui vel in parvis, vel in magnis sceleribus decidit. Impius autem, qui vel nunquam fidem recepit, vel enormitate scelerum ab ea quam accipit anathema factus est: ut haeretici, vel Catholici publicis flagitiis involuti. Qui funibus peccatorum suorum constringuntur, cum ineffabili augmento suae pravitatis intereunt. Qui enim funem facit, torquendo semper & involvendo fides fidibus auget. Talis est tortuudo operum malorum: tales libri haereticorum, in quibus prava pravis neccentes, non aliud scribendo quam quo se arctius obligent agunt.

Ipsa moritur quia non habuit disciplinam: & multitudine stultitiae suae decipietur. Quia multa de adulteris vel de haereticis disputaverat, more suo in clausula narrandi qualis sit talium finis, ostendit: id est, quia ad mortem tendant aeternam, qui disciplinam detestati sunt vitae. Multitudinem autem stultitiae suae dicit, cum haeretici se sapientiores sanctis patribus autumant: vel cum opera tenebrarum facientes iniqui, aut Dominum haec non videre, aut se facile ejus iram putant posse tolerare.

Caput VI.

FILI mi si sponderis pro amico tuo: defixisti apud extraneum manum tuam. In promptu est literae sensus: quia studet ei qui spondit pro amico, ut ipsum amicum sollicitus admoveat, quatenus reddita pecunia quam debet creditori, & se & ipsum liberet. Allegoricè autem in hac *sermo* doctorem: porro in sequenti vacante quemlibet, ut se gerere debeat instruit. Dicitur enim praecceptor: si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam: quod est aperte dicere: si animam fratris in periculo tuae conversationis acceperis, jam ligasti mentem apud curam sollicitudinis quae ante deerat.

Illaqueatus es verbis oris tui: & captus propriis sermonibus. Quia dum commissis tibi cogitis bona praedicando dicere: teipsum prius necesse est quae dixeris custodire.

Eac ergo quod dico fili mi, & remittis manum libera: quia incidisti in manum proximi tui: discurre, festina, suscita amicum tuum. Non tantum tu ipse bene vivendo vigilare memento, sed & illum cui praes a peccati torpore praedicando disjunge.

Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae. Somnum oculis dat, qui subditorum curam omnino negligit. Dormitat autem, qui reprehensibilia eorum gesta